

mástól elkülönült rétegei is közeledjenek egymáshoz, csökkennének a spontan alakuló csoportok, melyek a bűnözés lehetőségét is magukban hordozzák.

Az ifjúság körében napjainkban tapasztalható negatív tendenciák erősödése gyors, hatékony intézkedésre kötelezi nemcsak a rendőri, hanem a párt-, tanácsi- és tömegszervezeteket, a munkahelyi kollektívákat és lakóhelyi közösségeket.

Az ifjúság nevelését nem lehet egymásra hárítani, közösen kell felvállalnunk a felnövekvő nemzedék sorsának alakítását.

A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának iránymutatásai és határozataiból adódó rendőri feladataink végrehajtását e tanácskozás megállapításai is segítik, *orientálják*.

Vincze Tamás (bv. ezredes, a Tököli Büntetésvégrehajtási Intézet parancsnoka) hozzászólása:

Engedjék meg, hogy az elhangzottakat — amelyek jó részével maradéktalanul egyetértek — kiegészítsem egy-két olyan információval, amit a végrehajtandó szabadságvesztésre ítélt fiatalok körében szereztünk. Utalnék arra a megjegyzésre, amely az első előadásban elhangzott arról, hogy a népesség iskolázottsága javult, a bűnözés azonban ebben a korosztályban mégsem csökkent.

Valójában az a helyzet, hogy a súlyosabb, a végrehajtandó szabadságvesztéssel honorált bűncselekmények elkövetőinél nagyon egyértelműen megmutatkozik ez az összefüggés. Hadd támasszam alá ezt egy-két adattal. A ma szabadságvesztés-büntetésüket töltő fiatalok, azaz fiatalokként elítéltek mintegy 55 %-a nem fejezte be az általános iskola 8 osztályát, bár csaknem mindenki túl van a tanköteles koron. A mintegy ezerszáz fiatalokból alig 40 az, aki a 14. és 16. életéve között van, tehát még tankötelesnek minősíthető. Szakmai végzettség szempontjából mindössze 6 %-uk mutathat fel valamilyen papírt arról, hogy szakirányú tanulmányokat folytatott az általános iskola befejezése után. Előéletükre jellemző, hogy mintegy 80–85 %-uk nem rendelkezett munkavisztonnyal a bevonulása előtt, illetőleg a bűncselekmény elkövetésének időszakában. A családi háttér is egyértelműen negatívabb, mint amit itt általában a fiatalokról hallottunk, a szociális helyzet szintén. Az állami gondozottak aránya mintegy egyharmad. Még egy adatra utalnék, amely részben vizsgálatokon, részben becslésen alapul: mintegy 13–14 %-ra tesszük azoknak az arányát a büntetésüket töltők között, akik kifejezett személyiségzavarban szenvednek, ezzel terheltek. Mindebből azt hiszem, arra lehet következtetni, hogy nem a fiatalok, azaz büntetőjogilag vétőképes fiatalok össznépesség jellemzőinek a megismerése segíthet bennünket legjobban a helyzet megítélésében, s a feladatok meghatározásában, hanem egy ennél szűkebb, rosszul szocializált, hátrányos, halmozottan hátrányos réteg tanulmányozása, s ezen belül megkülönböztetett figyelmet igényelnek a cigányok. Az arányokról: nálunk a büntetésüket töltő fiúk mintegy 55 %-a cigány, a lányoknál ez az arány meghaladja a 75 %-ot. És itt utalnék az értékrenddel kapcsolatban elmondottakra, annak egy másik összefüggésére. Az értékrend annyiban is torzult és sajátos, hogy — ez a cigány népességre és cigány elkövetőkre jellemző tapasztalat — azok a normák, az a normarendszer, amelyek szerint a zártabb közösségekben otthon élnek, nem felelnek meg, nem fedik a társadalmilag elvárt maga-

tartási, viselkedési normákat, és adott esetben ők nem is normaszegésnek ítélik meg az általuk elkövetett bűncselekményt.

A prognózishoz a mi tapasztalataink szerint annyit lehetne hozzáfűzni, hogy mennyiségileg várhatóan tovább nő a végrehajtandó szabadságvesztésre ítélték száma.

Minőségileg pedig romlik az alanyi oldalon az összetétel. A bűncselekmény jellege tekintetében várhatóan tovább növekszik az erőszakos és a csoportos elkövetés és – ne legyen igazam – várható, hogy bekövetkeznek olyan elkövetési módok, amelyek ma Magyarországon a bűnözésben szerencsére még nem ismertek. A személyi összetételre vonatkozóan az a tapasztalat, hogy továbbra is várható a cigányok magas aránya. Az utánpótlás forrásaként ez egy meghatározó népességcsoport. Az alacsonyan szocializált és kifejezetten személyiségzavarral terhelteknek a száma, illetve számaránya is várhatóan növekedni fog.

Dr. Tóth Péter (a Csongrád megyei Főügyészség ügyésze) hozzászólása:

Először a visszaesőkről szeretnék néhány szót szólni. Csongrád megyében a közelmúltban felmérést végeztünk, amelyben az 1970-es felelősségre vont fiatalokúakra vonatkozóan gyűjtöttünk adatokat.

Az akkor 14–18 éves gyerekek közben 25–30 éves, kiforrott felnőttek lettek.

Sajnos az eltelet 14 év alatt az 1970-ben felelősségre vont fiatalokúak 46 %-át marasztalni kellett újabb eljárásban.

Az 1970-ben felelősségre vontak 10,8 %-át részesítettük kioktatásban, ezek 20,8 %-a követett el ismét bűncselekményt. Figyelmeztetésben részesítettük az eljárás alá vontak 18,5 %-át, 22 %-uk ismét bűncselekményt követett el, az eltelet 14 év alatt legalább egyszer felelősségre kellett vonni. Próbara bocsátottuk a megvádoltak 33 %-át, 39 %-uk lett visszaeső. Javítóintézeti nevelésre ítélte a bíróság a felelősségre vontak 9,5 %-át, 61,9 %-át ismét felelősségre kellett vonni. Szabadságvesztés kiszabására a megvádoltak 8,1 %-ában került sor, 66,2 %-uk ismét bűncselekményt követett el.

A többi büntetési nem elenyésző volt, azzal nem kívánok foglalkozni, nagyobb jelentősége nincs.

Az arányszámok azt igazolják, hogy a súlyosabb intézkedéssel marasztaltak közül magasabb számban kerültek ki a visszaesők, mint az enyhébb intézkedéssel, büntetéssel marasztaltak.

Itt azonban figyelembe kell venni, hogy azokat a fiatalokat ítéltük súlyosabb büntetésre vagy javítóintézeti nevelésre, akiknél a cselekmény igen súlyos volt, vagy a családi háttér volt rossz, tehát az igen „elhanyagolt”, „elrontott” gyerekek kerültek börtönbe, javítóintézetben.

Ezeket a gyerekeket a család nem nevelte, nem állt mögöttük rendezett, erős családi háttér.

Az állami nevelőotthonok, javítóintézetek, börtönök az ilyen elrontott gyermekek esetében csodát nem tudnak művelni, de azt is meg kell mondani, hogy néha nem a legeredményesebbnek látszó intézkedést, büntetést alkalmaztuk. Ugyanis a statisztikai szemlélet uralkodóvá vált, így a realitástól távolabb eső intézkedést, büntetést igyekeztünk alkalmazni. A téves statisztikai szemlélet mellett kiemelem, hogy nagyobb ismeretekkel kellene hogy